

תד א מיי פיו מהל'
מלה הלכה א:

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם בני תבאו אל ארץ מושבותיכם אשר אני נתן לכם: במדבר טו ב
2. בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומצוות יאכלו: במדבר טו יא
3. ויאכלו מעבור הארץ ומקורות הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה: יהושע ה יא

מוסף רש"י

לא קירבו נסכים במדבר. צאלה מועד שמדברי כל ארבעים שנה (בנחום ק"א). וביבירות. והיה כי שנתו וכו' וירשמה וישנתה זה מניד שלם נתינתו עד ששנה את הארץ ותקנה (דברים כ א). וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמד. מלך כתיב אחד ונגמרו כולו מנייה (שני דב). מהלך מנייה לארץ ולא לפסח ממחירה ש"מ דוקא הו קאמר (פסחים מה). מירי דהורה אהלה. עמלמי זה צבואתם ממעטתו זה ואלו נלמטה ממתינו מהלה (במדבר טו יח). תביעי קידוש כי מועדות קמ"ל. אין מקדש אחד בשנת ליהושע שביעי שלו בשנת אלף לעולם ויס שביעי שנת הוא בלא קידוש ב"ד (רשב"ם ב"ב קכא). ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין ופטור חמור. כתיב זה והיה כי יצאך כפרסת קנש לי (שני לז). עשה מצוה זו שבשביעיה תיכנס לארץ. מזהו זו של כסות נשפילה מיכנס לארץ ולהי שמיטתו רחמנא להדי (ברכות ה). ממחרת הפסח. הוא יום הקדשת העומר ממחרת יום הראשון של פסח (ד"ה י"א). יום הפסח העומר שהקריש עומר מחילה (יהושע ה יא).

לז:

האשה נקנית פרק ראשון קידושין

במא קמפילגני. פי' בקונטרס מה ראה ר"ע לחלוק על ר' ישמעאל אבל לא בעי מה ראה רבי ישמעאל לחלוק על ר"ע משום דדריש לסי' בנה הנוהגת בזולתו כדפי' בקונטרס לעיל: **לא** קירבו נסכים במדבר. פי' עד שנתשיצו בא"י משום דכתיב **כל** מושבותיכם ואת"ל דכתיב גבי מילואים וזה אשר תעשה על המזבח וכתיב זהו נסכים בעולת ממיד בקרבן יציור הוא דהואי אבל קרבן יחיד לא נתחייב בנסכים אלא מציאת הארץ ואילן ולאחר ירושה ושיבה ויעל כן לא נתחייבו בנסכים במדבר דאי נתחייבו שז לא הפסיקו אפילו בגלגל ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר פי' ונסכים דכתיב **בז'** שלח לך היינו נסיי יחיד אף בזמנת יחיד דאי להטעין נסכים לקרבן יחיד בזמנה גדולה לא איתטריך קרא שכבר טעונה ועומדת זמנן שהיו במדבר ואת"ל מושב דקאמר לא לאחר ירושה ושיבה קאמר שהי' במדבר הקייסום שהיה קודם ולא נא אלא להמיר קרבן יחיד בזמנת יחיד ציאתן לגלגל כל י"ד שנה וצא הכתוב להטעין נסכים: **הוא"ל** ונאמרה ביאה בתורה סתם. צפי' בהעלותך על צדקת הראשון. פי' רש"י דפרשה שצראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין מוקדם ומאוחר בתורה ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד וא"ת ולמה לא הקריבו וי"ל דסבירא להו כתיבא דהכא דאמר שכ"מ שאלמר ציאה אינו אלא אחר ירושה ושיבה ופסח נאמר ציאה (ט) וא"ת איכ היאך הקריבו גס פסח זה וגם אותו פסח שעשו צימי יהושע קודם שנכבשה ונחלקה הארץ וי"ל שעשו ע"פ הדיבור וא"ת כיון שזמן הדין לא היה להם לעשות מה גנות היה להם וי"ל דהיינו גנותם שנשתחו ליכנס לארץ עד מ' שנה מפני עון מרגלים ואפי"ן לא נטוו וחס היו ויכנס ליכנס לארץ מיד היו מלווים מיד עוד וי"ל דס"ל כי האי תנא דאמר ציאה הכתוב גבי תפילין משמע עשה מזהו זו שצבילה תכנס לארץ וכן משמע ציאה דכתיב גבי פסח וא"ת איכ למה לא עשו כי חס פסח אחד וי"ל לפי שהיו רוצים ערלים וכתבי (שמות יב) כל ערל לא יאכל בו והיינו גנותם ומי"מ אינם חוטאים בנה שלא עשו אותו דהא ערל אסור צאכילת פסח וא"ת למה לא מלו לפי שלא נשנה להם רוח אפוינות כל זופים בעון מרגלים וכן משמע

ציאה ומושב כתיב בהו ה"ק ללמד שכל מקום שנאמר ביאה ומושב אינו אלא לאחר ירושה ושיבה דברי ר' ישמעאל אי הכי אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות וא"ל שבת ק"ו היא נימא ליה אנא ביאה ומושב קאמינא חדא ועוד קאמר ליה חדא דאנא ביאה ומושב קאמינא ועוד דקא אמרת הרי שבת שנאמר בו מושבות שבת ק"ו היא במאי קמפילגני בקירבו נסכים במדבר קא מופלגי **ב'** ר' ישמעאל סבר לא קירבו נסכים במדבר ור"ע סבר קירבו נסכים במדבר אמר אביי האי תנא דבי ר' ישמעאל מפיך מאידך תנא דבי ר' ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל הואיל ונאמרו ביאות בתורה סתם ופרט לך הכתוב באחד מהן לאחר ירושה ושיבה אף כל לאחר ירושה ושיבה ואידך משום דהוה מלך וביכורים שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים אין מלמדוין ואידך צריכי **א** דאי כתב רחמנא מלך ולא כתב ביכורים הוה אמינא ביכורים דקא מיתהני לאלתר ואי כתב ביכורים ולא כתב מלך הוה אמינא מלך דדרבו לכבש לאלתר ואידך נכתוב רחמנא מלך ולא בעי ביכורים ואנא אמינא ומה מלך דלכבש לאחר ירושה ושיבה ביכורים לא כל שכן ואידך אי כתב הכי הוה אמינא מידי דהוה אהלה קמ"ל והשתא דאמרת חובת הגוף נוהגת בין בא"י בין בח"ל מושב דכתב רחמנא גבי שבת ל"ל איצטריך ס"ד אמינא הואיל ובענינא דמועדות כתיבא תביעי קידוש' כי מועדות קמ"ל מושב דכתב רחמנא גבי חלב ודם למה לי איצטריך ס"ד הואיל ובענינא דקרבנות כתיבי בזמן דאיכא קרבן ניתסר חלב ודם בזמן דליכא קרבן לא קמ"ל מושב דכתב רחמנא גבי מצה **ב'** ומרור למה לי איצטריך ס"ד הואיל וכתבי **על** מצות ומרורים יאכלוהו בזמן דאיכא פסח אין בזמן דליכא פסח לא קמ"ל ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין ופטור חמור למה לי הוהא זיבעי ליה לבדתנא **ד** בי ר' ישמעאל עשה מצוה זו שבשביעיה תיכנס לארץ בשלמא למ"ד מושב כל מקום שאתם יושבים משמע היינו דכתיב **ו** ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח **ו** ממחרת הפסח אכול

- א) וצחיס קא. חגיגה ו: [ע"ש, ב] [לעיל דר. וס"ג, א] [במס' הרא"ש כמד ללא גרסין עד וחי כמד ביכורים, ע"ש וברטנ"א, מהר"ט, ופי"ו, ד] [בכתיב נוסף: ב"ד. וז"ה בתוס' צ"ב קכא ע"א ד"ה וצחיס, ה] [מכתיב ומוס' נראה דל"ג ומרור, ועי' ריטב"א, ש"ג, ורש"י, ו] [בסו"ט ה, א, ו] [ר"ה י"ג, ח] [ויקרא כג, ד, ט] [ועי' תוס' וצחיס קא ע"א ד"ה לברכי, ו] [ויקרא כג, ט] [במדבר טו, ב, ג, ד, ו] [ונחיס קא ע"א, ו] [לכאורה ו] [ליתא בכל מושבותיכם גבי נסכים, ואילן אין מושבותיכם ובמדבר טו, ג, ו] [על כרחך, רש"י, ר"ש מדעסות] [וגדפ"ר: וע"כ, ו] [במדבר טו, א, ה, ו] [שמות יב, כה, ע, ג, ה, ו] [וע"ש בראש"ש ו] [שם לא מלמדי וז"ל יצמית עב. והסם מנזולא להדיא ק"ו ע"ש בתוס' ד"ה משום, ו] [שם וצחיס קא ע"א, ו] [לכאורה ו] [ויצ"ע תוס' פסחים כח ע"ב ד"ה וצחיס, ו] [ועי' בירושלמי דמסכת מלה פ"ב, ט, ו] [במדבר ג, ג, ו] [ויקרא כג, ד, ו]

הגהות הב"ח

א) תוס' ד"ה ממחרת וכו' דבעלמא ממחרת הפסח הו ט"ו אבל הב"ח:

מוסף תוספות

- א. ולא כמו שפי' בקונטרס ממעשה העגל שהרי מחל להם הקב"ה ואמר להם סלחתי וכו'. תוס' יצמות עב. ב. משום דקשיא דהרי תרומות ומעשרות דקא מתהני ולא הוי לאלתר אלא לאחר ירושה ושיבה. ריטב"א, ג. שכינן שהתחיל לילה של ט"ו קרי ליה ממחרת הפסח. תוס' הרא"ש, ד. דט"ו גמי קרי ממחרת הפסח לפי שהוא יום מחירת אכילתו דאכל בחיל ט"ו. תוס' ר"ה ג, ה. דממחרת הפסח מתפרש על שתי דרכים ממחרת שחיתות הפסח כההיא דאלה מטעי, והאי דהבא שא"א ליתן טעם אמאי אכול ממחרת שחיתות הפסח ולא מעיקרא וגם מדכתיב קלוי בעצם היום הזה יש לנו לפרש דממחרת הפסח דקאמר דהיינו ממחרת אכילת הפסח דהוה יום ט"ו. תוס' הרא"ש.

השתא הך סברא דלעיל בכורים דמתהניא לאלתר **ב** ת"י: **מושב** דכתב רחמנא גבי מצה **א** מה **א**. תימה דבסוף ערבי פסח אין בזמן דליכא פסח **א** קמ"ל מושבותיכם. וא"ת ציאה דכתיב גבי פסח למה לי וי"ל דאתא לומר עשה מזהו זו שצבילה תיכנס לארץ וא"ת מנעברז תאכלו מזהו נפקא דהכתוב קצבו חובה ועל כרחך שלא בזמן פסח מיירי דאי בזמן פסח מעל מזהו ומרורים נפקא (פסחים דף קג). וי"ל דתרי קראי מושבותיכם ונעברז תאכלו מזהו כריכי חד לח"ל בזמן שצית הנקדש קיים וחד לחובה לארץ בזמן שאין צית הנקדש קיים: **ב** ממחרת הפסח אכול מעיקרא **א** אכול. **ה** הקשה ה"ר אברהם אבן עזרא היכי אמרינן ממחרת הפסח דהכא הוי ששה עשר צניסן שנקרב העומר דלמא ממחרת הפסח שחיתות הפסח קאמר דהיינו ט"ו צניסן שעדיין לא נקרב העומר דהכי נמי אשכחן צפרשת דקראי ממחרת הפסח יאלו בני ישראל והם יאלו צניסן ואומר ר"ת דהאי ממחרת הפסח דהכא היינו ט"ו צניסן נמי קאמר וה"פ פקעה מעבור הארץ כלומר מן הישן ממחרת הפסח שהי' הוצרכו לאכול מזהו וקלוי דהיינו חדש לא אכלו עד עכ"ס היום הזה דהיינו ט"ו צניסן לאחר שקרב העומר וה"ג אשכחן ט"ו דאיכרי בעצם היום הזה דכתיב **ו** ולחם וקלוי וכרמל לא תאכלו עד עכ"ס היום הזה ור"י מפרש נהי דבעלמא ממחרת הפסח הו ט"ו **ה** הכא ר"ל ט"ו ולשון התורה לחוד ולשון חכמים לחוד ועל כרחך ז"ל כן דאם לא כן אמאי איתטריך למימר מעיקרא לא אכול הא אין לחלק בין ט"ו לקודם ט"ו כיון דכתיב לא איקרב עומר אלא פשיטא דר"ל ט"ו דהיינו ממחרת אכילת הפסח וההיא דפ' מסעי ר"ל ממחרת שחיתות הפסח כדפירשתי **ה**. [וע"ש תוס' ר"ה ג, ד"ה דאקריבין: אקריב

מעיקרא לא אכול אלמא אקריב